

Roman Míčka (2018): *Global Governance: Historické, politické a teologické perspektivy světového řádu*

Brno: Barrister & Principal. 444 s.
ISBN 978-80-7364-078-1.

Politolog a teolog Roman Míčka je již etablovaným sociálním vědcem působícím na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Je autorem celé řady vědeckých článků a několika monografií, zejména z oblasti sociálního učení katolické církve a soudobého amerického politického konservatismu. Ve svém akademickém záběru se věnuje transdisciplinárním a interdisciplinárním tématům z několika humanitních a společenských oblastí, které dokáže bez problémů synteticky propojovat a nacházet mezi nimi vzájemné, mnohdy i skryté souvislosti. A to navzdory tomu, že se často jedná o čtenářsky náročná a ambiciózní díla, nepochybně přesahující svým charakterem české společenskovední standardy.

Přesně takovou je i jeho nejnovější monografie o globálním vládnutí (angl. *global governance*). Publikace má hned čtyři odborné recenzenty (Prof. L. Csontos, Doc. J. Halama, Doc. Š. Holub, Prof. M. Novák) a navíc také i schválení ze strany autorit katolické církve (obsahuje tzv. *nihil obstat* a *imprimatur*). Tudíž katoličtí čtenáři a čtenářky v ní mají záruku pravověrnosti a souladu s církevní naukou. Což se ale současně jeví někdy jako poněkud problematické a omezující, zejména vzhledem k autorovu pevnému ukotvení v některých názorových pozicích, které se z hlediska dnešní kritické politické vědy zdají jako těžce udržitelné. Tomu se ale budeme věnovat dále. Každopádně se jedná o zralé dílo psavého akademika, jež je možné v kontextu dosavadní tvorby označit bez pochyby za jeho *chef-d'œuvre*.

Jak už je u Míčky zvykem, vydal se opět na cestu pro sebe jakožto autora nelehkou. Ve své mohutné, více než 400 stránek čítající knize rozebírá doslova ze všech možných stran otázku vládnutí na globální úrovni. Právě proto lze bez zaváhání konstatovat, že případný překlad do angličtiny by obstál bez problémů v mezinárodní vědecké konkurenci. A to nejenom rozsahem a hloubkou, ale také kvalitou zpracování. Spolu s ním se jakožto čtenáři vydáváme na doslova dobrodružný a někdy také náročný „výšlap“ na vrch poznávání. A to poznávání politologických, historických, religionistických, filosofických, etických a teologických aspektů tohoto fenoménu, který se ve světě těší odbornému zájmu již léta.

Je zde potřeba poznamenat, že autor nebyl v této oblasti tak úplně „prvolezcem“ na onen zmíněný vrch, jelikož mu cestu již částečně „vyšlapali“ jeho kolegové a kolegyně z jiných oborů. Zde je ale vhodné zmínit první drobnou kritiku vůči knize. Ta totiž, ač obsahuje poměrně impozantní množství zdrojů, přece jenom z nejasných důvodů opomíjí některé domácí práce, které by v této oblasti mohly být zohledněny, a to právě vzhledem k šíři přístupů a dílčích témat, s nimiž a prostřednictvím nichž autor k látce přistupuje.¹

V první ze tří hlavních částí publikace nás autor zve zamyslet se spolu s ním nad historickými zmínkami o zkoumané problematice. Uvažujeme tedy o dílech takových klasiků sociálně-filosofického myšlení, jakými byli Dante, Machiavelli, Grotius, Locke či Kant.

¹Zmíňme zde namátkou aspoň některé práce: Cihelková a kol. (2011, 2014) nebo Makariusová (2015).

Opomenuta nezůstala ani česká tradice, která je reprezentována díly Komenského nebo Jiřího z Poděbrad. Pozitivem je, že Míčka do svých rozborů zařadil i méně známé postavy, jako např. Emerica Crucého, čímž významně obohatil českou odbornou tvorbu v oblasti dějin politického myšlení. Již zde a pak následně v celé knize kreativně pracuje s teorií významného současného německého teoretika mezinárodních vztahů Alexandra Wendta, který rozlišuje tři tzv. kultury anarchie: hobbesovskou (státy jako nepřátelé), lockeovskou (státy jako respektující se soupeři) a nakonec kantovskou (státy jako přátelé).

Výrazná pozornost v druhé části knihy je zaměřena na různorodé teologické vnímání fenoménu globálního vládnutí. A to zejména vzhledem k reflexi oficiálních církevních dokumentů, především těch z II. vatikánského koncilu, jakož i z pera papežů 20. století: Pia XII., sv. Jana XXIII., sv. Pavla VI., Benedikta XVI. a současného Františka. Čtenáři méně znalí problematiky katolické sociální nauky jistě ocení i několik propedeutických vhlédů a metodologických poznámek o této problematice. Ty poskytují dobrý základ pro další, hlubší uvažování. Zajímavostí a hodnotným příslušenstvím této části je, že nejsou opomíjena ani relativně marginální a podružná, mnohdy dokonce epizodní vybočení z „oficiální linie“, k nimž můžeme řadit např. zmínku o návrhu tzv. světové republiky jednoho z významných koncilních otců (s. 195).

Zmínkou zasluhující si ocenění je jistě také rozbor neoscholastického přístupu italského jezuita Luigi Taparelliho k tematice globálního vládnutí. K pozitivům patří rovněž rozebrání jiných křesťanských tradic ke globálnímu vládnutí, a následně ve 3. části také jiných nekřesťanských náboženských denominací. Díky tomu jsme obeznámeni s aktuálním diskursem v ruské ortodoxní církvi i v náboženských společnostech protestantské tradice (2. část), a také se vztahem islámu, hinduismu, buddhismu a čínských národních náboženství k fenoménu *global governance* (3. část).

Poslední kapitola Míčkovy knihy rozebírá problém z etických, ale také religionistických úhlů. Opomíjen není ani přístup teorie mezinárodních vztahů, a to zejména Wightova typologie tří tradic: machiavelistický realismus, grotiovský racionalismus a kantovský revolucionismus. Autor nám před oči staví nejenom soudobou reflexi globálního vládnutí tak, jak jej vnímají respektovaní světoví sociální vědci a teologové, ale také v rámci několika exkursů rozebírá a někdy také jemně polemizuje s fenoménem konspiračních teorií a eschatologických přesahů *global governance*. Upozorňuje rovněž na složitý a komplexní vývoj, jakým v posledních desetiletích prošel samotný katolicismus, zvláště pokud se jedná o otázku lidských práv či demokratické formy vlády. Právě katolicismus představuje terén, kde je autor snad nejvíce limitován perspektivou, z níž svojí knihu psal. A pravděpodobně to budou právě tyto části (týkající se např. tzv. kultury smrti a tzv. *humanrightismu*), které vzbudí u odborné veřejnosti největší polemiky.

Jednou z nejvíce provokativních částí je subkapitola 3.3.5 o katolickém neimperialistickém universalismu a klíčových otázkách přirozeného zákona. Je v ní patrné, jak se autor snaží na jedné straně zachovat si kritickou distanci od oficiální nauky katolické církve, na druhé straně však (neúmyslně?) ve svých některých vývodech obnažuje svou názorovou zakořeněnost v této myšlenkové tradici. V případě již zmíněné otázky lidských práv například autor upozorňuje před „*mícháním*“ práv „*podstatných a univerzálních*“ s právy „*relativními, historicky, kulturně a politicky nahodilými*“, přičemž do druhé kategorie řadí např. rozvoj sociálního státu patřícího „*k oněm expanzivně se šířícím a rozhojňujícím*“ (s. 368). Subjektivním hodnotovým soudům se nevyhýbá ani v diskusi o tzv. kultuře smrti, což je *terminus technicus*, který razil ve svých textech různé doktrinální povahy zejména sv. Jan Pavel II., který jej spojoval zejména s nepřipustností umělého ukončení těhotenství a euthanasii. Míčka doslova píše: „*Současné trendy v globální organizaci lidstva a globálním vládnutím v realitě mnohdy nesou zátěž nesprávných*

[sic!] *hodnotových důrazů a deformací, jež se rozcházejí s normativy sociálního učení církve a často i samotného přirozeného zákona [...] Stávající pokusy o globální uplatnění agendy lidských práv (OSN, EU, mezinárodní režimy) nesou enormní zátěž nesprávných [sic!] důrazů na hierarchii a závažnost jednotlivých práv*“ (s. 373). Podle něj současný globální étos lidských práv „*ve svých excesivních formách nese „zátěž kulturního a politického univerzalizmu a imperialismu*““ (s. 403).

Avšak to, co se autorovi jeví jako „nesprávná“ či „excesivní“ hierarchie lidských práv, může osoba vycházející z jiné světónázorové pozice považovat za naprosto konzistentní, dobře „lexikálně uspořádaný“ (abychom použili rawlsovského výrazu) žebříček práv. Navíc jistě není potřeba dodávat, že o jistý univerzalizmus v politickém a nyní pořád v duchovním slova smyslu se pokoušela a pokouší přinejmenším svou misijní aktivitou i sama katolická církev. Problém, který má tato církev (a možná i sám autor) s tímto „excesivismem“ pak může plynout z toho, že ona sama již monopol na tento typ mravního imperialismu dávno nemá, že tento monopol je zpochybněn a přinejmenším v západních zemích se silnou osvícenskou zkušeností potlačen ve prospěch nového, extenzivněji chápaného katalogu lidských a občanských práv s globální aspirací.

Rovněž také Roman Míčka ponechává v podstatě bez polemiky některá problematická vyjádření posledních papežů. Třeba sv. Jana Pavla II. z jeho encykliky *Evangelium vitae* o tom, že údajně „*tyranský stát*“ rozhoduje o životě a smrti „*od dítěte dosud nenarozeného po starce, ve jménu jakéhosi veřejného blaha*“ (s. 374). I pokud opomeneme případnou morální škodlivost takového jednání, není to v obou případech individuum, tedy nikoli stát, kdo rozhoduje o životě, resp. o jeho kvalitě? V prvním případě gravidní žena, ve druhém případě nemocný jedinec? Anebo když u téhož papeže popisuje zmíněnou kulturu smrti jako „*systematické a zlovolné spiknutí elit, vědců, mezinárodních organizací a médií*“ (s. 375), netematizuje jednoznačný konspira-

tivní narativ takovýchto tvrzení, který byl již předtím důkladně rozebrán v části 3.1.4. Anebo v té samé oblasti, tentokrát u Benedikta XVI., když zmiňuje „*kulturní postoje, které popírají lidskou důstojnost*“ (s. 376), nijak neproblematizuje fakt, že právě zdoluhavé bolestné umírání na smrtelné nemoci bez možnosti vyléčení se a s nemožností k přístupu k asistované sebevraždě takového pacienta může být právě oním kulturním postojem, který popírá lidskou důstojnost a právo jedince na opravdu důstojnou smrt. Ne každý člověk totiž nahlíží na fyzické utrpení jako katolická církev, tedy jako na Bohem určený biologický stav mající nějakou svojí vnitřní mravní hodnotu *per se*. Respektive u papeže Františka, který varoval před „*ideologickou kolonizací*“ (s. 379) v případě „*teorie genderu*“ autor nezpochybňuje ani vyfabulovanou „*genderovou teorii*“, již v současném veřejném diskursu operují kulturní konzervativci, ani samotný pojem ideologické kolonizace, jehož se, paradoxně, dopouštěla před několika staletími právě katolická církev šířením své víry do geograficky odlehlých koutů planety a někdy také násilnou akulturací.

Poctivě však musíme přiznat, že autor otevřeně připouští, že takováto stanoviska ohledně pokusů o globálně sdílené etické standardy jsou morálně arbitrární a vycházejí ze specifických, nábožensky orientovaných komprehenzivních doktrín (abychom opět užili rawlsovského termínu): „*Katolická pozice činí dialog o ‚globální etice‘ a lidských právech poněkud komplikovanější svou implicitní pozicí autentického interpreta či ‚strážce‘ přirozeného zákona a jeho základních univerzálních požadavků*“ (s. 399–400).

Uvedené kritické poznámky ale nijak nesnižují velkolepost záměru i zdar tohoto projektu, který byl jednoznačně prokázán. Kéž by si Míčkova monografie našla ještě dlouhou řadu zapálených, polemizujících a konstruktivně kritických čtenářů, a to nejenom z řad akademiků. Pokud se tak stane, splní se nejenom její cíl popsat a vyhodnotit globální vládnutí z mnoha různých hledisek, ale také aspirace, o níž sní snad každý autor literatury tohoto typu. Tedy: vyvolat živý a vzrušený zájem veřejnosti o daný

problém. Nezbyvá než právě toto této zdařilé publikaci popřát.

Bibliografie

Cihelková, E. a kol. 2011. *Měnící se uspořádání a nové formy vládnutí*. Praha: Oeconomica.

Cihelková, E. a kol. 2014. *Governance v kontextu globalizované ekonomiky a společnosti*. Praha: Professional Publishing.

Makariusová, R. 2015. *Globální vládnutí a nestátní aktéři*. Plzeň: Aleš Čeněk.

Marián Sekerák

Vysoká škola regionálního rozvoje
a Bankovní institut – AMBIS, a. s.
marian.sekerak@gmail.com